

та поваги до прав і свобод інших та задоволення справедливих вимог моралі. Держава підтримує громадян, які залишилися на окупованій території, шляхом прийняття відповідних спеціальних законів у сфері прав людини і громадянина, однак люди користуються не всім комплексом прав і свобод, а правовий статус цих осіб є усіченим.

Конституційні права та свободи становлять ядро правового статусу особистості та лежать в основі всіх інших прав, що закріплюються іншими галузями права. Конституція лише встановлює принципи, на яких має будуватися поточне законодавство, міжнародний правовий акт забезпечує невід'ємні права людини, такі як право на життя, повагу до власної гідності, право на свободу, а також встановлює перелік заборон для окупаційної влади.

1. Правовий режим окупованої території. *Варто знати*. URL : <http://www.i-law.kiev.ua/правовий-режим-окупованої-території/>.

2. Попова Т. До питання відновлення суверенітету України над тимчасово окупованими територіями. *Радіо Свобода*. URL : https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=33&cad=rja&uact=8&ved=0ahUK Ewj_tO6gi_XXAhWsZpoKHbW4Cxw4HhAWCDYwAg&url=https%3A%2F%2Fwww.radiosvoboda.org%2Fa%2F28842999.html&usg=AOvVaw0TAk1KLnYOb3JS_fhpSpwwW.

3. Конституція України від 28.06.1996. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.

4. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України : Закон України від 15 квітня 2014 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 26. Ст. 892.

УДК 342.726

DOI: 10.31733/15-03-2024/1/239-240

Вікторія КИРИЧЕНКО

курсант ННІ права та підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції

Кристина РЕЗВОРОВИЧ

завідувач кафедри цивільного права та процесу Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ доктор юридичних наук, доцент

ПРАВА ДІТЕЙ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ

Сучасний російсько-український збройний конфлікт став значущою світовою подією, що досі створює непередбачувані геополітичні наслідки. Приносячи людські жертви, цей конфлікт суттєво впливає на навколишнє середовище, економіку та суспільство. Однак найголовніше, його безпосереднім наслідком є страждання дітей – найвразливішої групи населення, яка потребує особливого захисту та уваги, насамперед у такий важкий час.

Захист дітей під час збройних конфліктів охоплює низка нормативно-правових актів, серед яких ключові: Додатковий Протокол II до Женевських конвенцій 1977 р., Конвенція про права дитини 1989 р., Конвенція про найгірші форми дитячої праці 1999 р., Факультативний протокол до Конвенції про права дитини, що стосується участі дітей у збройних конфліктах 2000 р., а також встановлені норми звичайного гуманітарного права [1].

Згідно зі ст. 32 Закону України «Про охорону дитинства» держава докладає всіх можливих зусиль для виявлення та повернення в Україну дітей, які незаконно були вивезені за кордон, включаючи випадки, пов'язані з воєнними діями та збройними конфліктами [2].

Ст. 19 Конвенції про права дитини 1989 р. встановлено загальний принцип, що держави-учасниці повинні вживати всіх необхідних законодавчих, адміністративних, соціальних та освітніх заходів з метою захисту дітей від будь-яких форм фізичного та психологічного насильства, образи чи зловживань, недбалого або жорстокого поводження та експлуатації, включаючи сексуальні зловживання, здійснювані батьками, законними опікунами чи будь-якою іншою особою, яка має піклуватися про дитину [3].

Ст. 38 згаданої конвенції встановлює спеціальні вимоги, згідно з якими держави зобов'язані дотримуватися норм міжнародного гуманітарного права щодо дітей, що

застосовуються у разі збройних конфліктів. Вони також мають вживати всіх можливих заходів для забезпечення захисту та догляду за дітьми, які потрапили у центр збройного конфлікту. Ці положення певною мірою відповідають нормам міжнародного гуманітарного права, зокрема Женевській конвенції 1949 р. [4] та її додатковому протоколу від 1977 р. [5], які встановлюють захист дітей як частини цивільного населення в цілому та як окремої категорії.

З початку війни було створено Робочу групу з питань захисту прав дітей під час збройного конфлікту. Ця ініціативна група перетворилася на Координаційний штаб з питань захисту прав дітей у воєнний період, заснований 17 березня 2022 р. Координаційний штаб безпосередньо співпрацює з центральними та місцевими органами виконавчої влади, а також органами місцевого самоврядування, щоб забезпечити евакуацію, створення безпечних умов та захист прав дітей-сиріт, дітей, які позбавлені батьківського піклування, та тих, хто ще не досяг 18 років і проживає або навчається у різних закладах, включаючи дітей з інвалідністю; дітей, які не мають такого статусу, але проживають або навчаються у різних закладах, включаючи дітей з інвалідністю; дітей, які отримують виховання в сімейних умовах; дітей, які виховуються під опікою сімейних патронатних вихователів [6].

Крім того, починаючи з 1 серпня 2022 р. активно діє єдина інформаційна платформа «Діти війни», на якій збирається і щоденно оновлюється вся інформація та статистика щодо дітей, які постраждали внаслідок воєнних дій в Україні. За словами Д. Герасимчук, ця платформа стане основним джерелом інформації для громадян, які прагнуть надати допомогу таким дітям, а також для журналістів та правоохоронних органів [7].

Отже, захист дітей під час збройних конфліктів забезпечується не лише відповідно до ст. 3 загальної для всіх Женевської конвенції та Протоколу II, а також за допомогою декларацій та конвенцій, які присвячені безпосередньо захисту дітей у період військових дій. У сфері міжнародного співробітництва також створені й діють міжнародні урядові та неурядові організації, функціональне спрямування яких – контроль за дотриманням державами норм міжнародного гуманітарного права стосовно дітей під час конфліктів. Їхня діяльність спрямована на припинення вчинення злочинів щодо дітей під час збройних конфліктів, а також на реабілітацію дітей, які пережили війну. Ця тематика є дуже актуальною з огляду на сучасні виклики суспільства й світу в цілому.

1. Глиняна К. М. Забезпечення прав дітей в умовах воєнного стану. *Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф.* : у 2 т. (м. Одеса, 19 трав. 2023 р.) Одеса, 2023. Т. 2. С. 515–518.

2. Про охорону дитинства : Закон України від 26 квітня 2001 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#top>.

3. Конвенція про права дитини від 20.11.1989. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text.

4. Женевська конвенція про поводження з військовополоненими від 12.08.1949. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_153#Text.

5. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8 червня 1977 року. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199#Text.

6. Уряд створив координаційний штаб для захисту прав дітей в умовах воєнного стану. *Урядовий портал*. URL : <https://www.kmu.gov.ua/news/uryad-stvoriv-koordinacijnij-shtab-dlya-zahistu-prav-ditej-v-umovah-voennogo-stanu>.

7. Створять платформу з інформацією про постраждалих українських дітей. *Вагомо*. URL : <https://vagomo.com/stvoryat-platformu-z-informacziyeyu-pro-postrazhdaloh-ukrayinskyh-ditej.html>.